

dienen te worden gelet, dat ten slotte eene afschrijving in totaal wordt verkregen, welke ten minste vijf percent van het geheel bedraagt. Maar ook bij latere vernieuwing en uitbreiding zal de aandacht steeds hierop moeten blijven gevestigd.

Ter vermindering van deze en soortgelijke moeilijkheden heeft de ondergeteekende het dienstig geoordeeld punt 3 van art. 2 in dit opzicht te wijzigen.

Art. 3, ad 1e. De in artikel 3 bedoelde telegraphen en telefonen zijn niet bestemd voor het openbaar verkeer; zij hebben derhalve geen recht op eigendomsbeperking, zoodat voor haar aanleg vergunning noodig is van de gemeente- of polderbesturen, in het algemeen van betrokken derden.

ad 2e a. De hierbedoelde telegraphen en telefonen zijn alle tot stand gekomen ingevolge eene te allen tijde opzegbare vergunning verleend krachtens of op vermeenden grond van de wet van 1852, welke bij deze wet wordt ingetrokken. Zij behoeven eene machtiging als voorgeschreven in art. 3.

b. Het antwoord op deze vraag hangt af van hetgeen waarvoor machtiging is aangevraagd, en hoe die wordt verleend.

Bezwaren als in het Voorloopig Verslag geopperd zullen kunnen worden ondervangen o. a. op de wijze daar ter plaatse aangegeven. Zoo noodig onder zoodanige bepalingen, dat aan het doel, dat met den eisch der machtiging door den wetgever wordt beoogd, te weten de bescherming van het verkeer met openbare telegraphen en telefonen, niet worde te kort gedaan.

Art. 4 en 5. Inderdaad is het niet de bedoeling van de Belemmeringswet in verband met provinciale of waterschapsverordeningen op dijken, te derogeeren. De omstandigheid, dat een openbare weg over een dijk loopt is niet in staat wijziging te brengen in het algemeen karakter van laatstbedoeld waterstaatsobject, en derhalve evenmin om te ontheffen van de verplichting tot naleving van keuren als in het Voorloopig Verslag bedoeld.

Art. 5 schrijft in het algemeen voor, dat het plan met beschrijving van het in eene gemeente te maken werk door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid wordt gezonden aan het hoofd van het betrokken gemeentebestuur, dus ook bijaldien het werk wordt uitgevoerd ingevolge eene concessie. Zoodoende wordt tegenover de gemeentebesturen eene uniforme behandeling van zaken gewaarborgd, welke mede gewenscht is met betrekking tot den verderen loop der voorschreven procedure in het geval, dat het overleg niet tot overeenstemming leidt.

De ondergeteekende kan niet inzien, dat de redactie van het zevende lid van art. 5 minder duidelijk zou zijn. Dit lid bepaalt hetgeen behoort te geschieden als het overleg niet tot overeenstemming heeft geleid. In dit geval mag niet met de uitvoering der werken worden aangevangen, alvorens de beslissing van het geschil aan de belanghebbenden per aangezekenden brief is medegedeeld. Deze mededeeling zal geschieden ook indien belanghebbenden de Ministerieele beslissing niet hebben ingeroepen.

Art. 12. Alhoewel het voornemen bestaat eene wettelijke regeling betreffende den aanleg van zoogenaamde sterkstroomgeleidingen in het leven te roepen, schijnt het doelmatig om, in afwachting hiervan, de voorschriften ter voorkoming en opheffing van belemmering, welke zulke geleidingen en bijbehorende inrichtingen aan de exploitatie van telegraphen en telefonen kunnen teweegbrengen, bij algemeenen maatregel van bestuur te geven, opdat de vereischte voorzieningen zoo spoedig mogelijk tot stand komen.

De in dit artikel bedoelde algemeene maatregel van bestuur is slechts als een overgangstoestand te beschouwen.

Art. 19. De in het Voorloopig Verslag door verschillende leden aanbevolen bepaling ware beter op hare plaats in eene Grondwet dan in eene gewone wet. Het geheim van telegrammen en telefoongesprekken is door de Strafwet in volstreken zin geregeld. Deze wet maakt geen uitzondering in het belang der justitie. De overweging dat zulk een uitzondering wenschelijk

kan zijn, behoort te leiden tot een nadere regeling van het papierenonderzoek. Dit ontwerp is echter niet de plaats om zulk een regeling in uitzicht te stellen.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

DE MAREZ OYENS.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 2den Januari 1904.

VAN ASCH VAN WIJCK.

GODIN DE BEAUFORT.

VAN ALPHEN.

VAN ZINNICQ BERGMANN.

VAN NIEROP.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP-
PORTEURS over het ontwerp van wet tot nadere aan-
vulling en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der
Staatsbegroting voor het dienstjaar 1903. (88)

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet gaf aanleiding tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

Vrij algemeen werd ernstig bezwaar gemaakt, dat ook nu weder een wetsontwerp van beteekenis moet behandeld worden met zooveel spoed, dat een degelijk onderzoek daarvan in hooge mate wordt belemmerd. Met klem drong men er daarom op aan, dat de indiening van dergelijke wetsontwerpen voortaan zal geschieden met inachtneming van den tijd, die voor eene behoorlijke voorbereiding en eene grondige behandeling door de beide Kamers der Staten-Generaal wordt vereischt. De Minister scheen in deze niet geheel van schuld vrij te pleiten. Wel is het ontwerp den 24sten October bij de Tweede Kamer ingediend, terwijl eerst den 14den December het Voorloopig Verslag van haar afdeelingsonderzoek verscheen, doch enerzijds mag niet worden vergeten, dat deze Kamer gedurende de maand November met werk overkropt is, terwijl anderzijds niet kan worden ontkend, dat de toelichting van het ontwerp onvoldoende geacht moest worden. Veel noodeloze moeite ware dan ook voorkomen, wanneer vele van de uitvoerige mededeelingen in de Memorie van Antwoord — welke wel is waar buitengewoon vlug, reeds den 17den December, doch in verband met de openbare beraadslagingen toch te laat om hiervan voldoende kennis te nemen, verscheen — gedaan, reeds in de Memorie van Toelichting waren opgenomen. Sommige leden vonden daarom de handelwijze van die leden der Tweede Kamer, die alleen op grond van de behandeling dezer aangelegenheid door den Minister hun stem aan het ontwerp onthielden, wel verklaarbaar, een gevoelen, dat nochtans door onderscheidene anderen niet werd gedeeld.

Van verschillende zijden werd de aandacht gevestigd op de verbazende stijging der uitgaven voor het leger. Men betreurde, dat waar zuinig beheer onzer financiën algemeen als dringende eisch wordt erkend, alweer voor het Departement van Oorlog f 7 000 000 boven de reeds zoo groote som bij de jaarlijksche begroting gevorderd, moet worden gevraagd. Vele leden hoopten, dat hiermede een einde zou komen aan het scheppen van nieuwe uitgaven voor dit Departement, waar zooveel andere uitgaven voor onderwijs en sociale wetten te wachten zijn. Zij die hierop wezen, waren van oordeel dat hetgeen voor de verdediging des lands wordt noodig geoordeeld, te breed wordt opgezet. Het leger behoort toch in hoofdzaak slechts te kunnen waken tegen schending van Nederlands neutraliteit, waarbij, gelijk sommigen

opmerkten, het eene open vraag blijft of het vuren op een der oorlogvoerende partijen niet als schending dier neutraliteit ware aan te merken.

Hiertegen werd aangevoerd, dat ten deele de vermeerdering der uitgaven te beschouwen zijn als een gevolg van de inwerking-treding der Militiewet 1901 en dat het toch inderdaad niet aangaat nu na een verloop van slechts twee jaren daarop terug te komen en daarvan de gevolgen niet te aanvaarden. Hieraan werd nog toegevoegd, dat met volle erkenning, dat het offer, dat de uitgaven voor het Departement van Oorlog van het Nederlandsche volk vorderen, zeer zwaar is, die uitgaven zijn te beschouwen als een assurantie-premie voor onze onafhankelijkheid.

Wat de bij dit ontwerp gevraagde gelden betreft, werd van verschillende zijden betoogd, dat wanneer men 's lands zonen oproept tot verdediging des vaderlands, zij moeten kunnen beschikken over de beste middelen van aanval en verdediging, die verkrijgbaar zijn. De geschiedenis der laatste oorlogen heeft het groote belang aangetoond van het bezit van goed aan de nieuwste eischen voldoende oorlogsmaterieel. Niet alleen wegens de resultaten, die er door bereikt kunnen worden, maar zeker niet het minst ter ondersteuning van het moreel van den troep. Niets toch demoraliseert meer het leger dan de bewustheid onvoldoende te zijn gewapend, terwijl, juist bij hetgeen een krijgsmacht zal hebben te verrichten ter bescherming van de neutraliteit, een energiek en van zelfvertrouwen getuigend optreden ernstige botsingen zal kunnen voorkomen. Waar bovendien volgens de verklaring van den Minister de toestand van het tegenwoordig in gebruik zijnde geschut van dien aard is, dat, ook afgezien van de eischen door de nieuwe techniek aan de bewapening der artillerie gesteld, aan vernieuwing zou moeten worden gedacht, stelden de leden hier aan het woord voldoende vertrouwen in het inzicht van den Minister, om te berusten in de zeer belangrijke uitgaaf die voor de aanschaffing van het benodigde materieel zal moeten geschieden. Men was overtuigd, dat deze de noodige zuinigheid zal betrachten en alle niet strikt noodige uitgaven zal vermijden.

Sommige leden voegden hier nog aan toe, dat waar de wetgevende macht eenmaal had toegestemd proefnemingen op het gebied van snelvuurgeschut te verrichten en daarvoor een crediet van f 100 000 had geopend, het — nu die proefnemingen volgens de ingekomen rapporten een uitnemend resultaat hebben opgeleverd — minder gepast zou zijn de voor definitieve aanschaffing noodige gelden niet toe te staan en het bij die proefnemingen te laten. Een lid verklaarde evenwel niet te begrijpen, waarom het door de Regeering niet noodzakelijk werd geacht de geheele aanschaffing van het nieuwe geschut zoo snel mogelijk te doen plaats vinden. Vooral verwonderde het hem, dat, terwijl omtrent het geheele plan blijkbaar een gevestigde meening bestaat, de volledige batterij, die in 1904 zal worden aangeschaft, het karakter zal hebben van een zoogenaamde oefeningsbatterij. Deze handelwijze kwam bedoeld lid zoo vreemd voor, dat zij zijns inziens niet voldoende wordt gerechtvaardigd door het streven, om de binnenlandsche nijverheid te bevoordeelen.

Het tijdens de behandeling dezer wetsvoordracht ingekomen adres van de Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik, waarbij op daarin vermelde gronden wordt verzocht haar de gelegenheid te geven met een batterij van het stelsel-EHRHARDT nogmaals in concurrentie te komen, of dat de Regeering althans een aanmerkelijk deel van het krijgsmaterieel, met name munitie en munitiewagens, van haar moge betrekken, gaf van verschillende kanten tot opmerkingen aanleiding.

Terwijl werd betoogd, dat na de verklaring van den Minister in de Memorie van Toelichting, er geen aanleiding bestond een voorstel te doen tot uitstellen der behandeling van het wetsontwerp, zoo werd toch gevraagd of de kennisneming van dit adres den Minister geen aanleiding kon wezen dienaangaande nadere of gewijzigde beschouwingen te geven. Met name wenschte men te worden ingelicht, in hoeverre de bewering juist is, dat het geschut dezer fabriek lichter is dan dat van KRUPP. Ook werd gevraagd, of, wanneer de firma KRUPP haar proces met genoemde fabriek mocht verliezen, de firma wel in staat zou zijn om de verplichtingen haar opgelegd door het contract met de Regeering getrouw in alle deelen na te komen, of de levering daardoor wellicht niet zou worden vertraagd en of de Regeering daardoor niet in onaangenaamheden en moeilijkheden zou kunnen geraken. De mogelijkheid, dat de firma KRUPP door eene rechterlijke uitspraak verhinderd zou kunnen worden haar contract met de Regeering in alle deelen na te komen, achtte men niet buitengesloten — en het zou, naar de meening van sommige leden, zeer de vraag zijn of de firma EHRHARDT alsdan bereid zou zijn met de Regeering op voordeelige wijze te contracteeren en zij niet van hare sterke positie ten onzen nadeele gebruik zou maken. Deze leden vertrouwden daarom, dat de Minister, zonder zich met de gespannen verhouding tusschen de twee fabrieken in te laten, het contract voor de levering op voor ons meest betrouwbaren grondslag zou weten te sluiten.

Tegenover de hier uitgesproken vrees werd van andere zijde evenwel de overtuiging uitgesproken, dat waar de Regeering een deugdelijk contract met eene firma van dergelijke beteekenis als KRUPP aangaat, aan een loyale nakoming niet behoefde te worden getwijfeld.

Eenige leden wenschten zich hunne stem over het wetsontwerp voor te behouden.

Aldus vastgesteld den 2 Januari 1904.

HAVELAAR.

FENNEMA.

SCHOLTEN.

LAAN.

s' JACOB.

